

Εισήγηση για την σύμβαση έκδοσης ΗΠΑ - ΕΕ

Προς τον Πρόεδρο και το Δ.Σ. του Δ.Σ.Α.

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΠΟ 09.04.2003 ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ (8295/03) ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

Στο από 9-4-2003 σχέδιο συμφωνίας μεταξύ ΕΕ και ΗΠΑ για την έκδοση που αναμένεται να υπογραφεί στις 25 Ιουνίου 2003 στην Ουάσινγκτον περιέχονται ρυθμίσεις που οδηγούν στην πλήρη κατάλυση των δημοκρατικών δικαιωμάτων, αλλά και της κυριαρχίας των χωρών της Ε.Ε.

Κατ'αρχήν, η καθιέρωση του θεσμού της έκδοσης ημεδαπών -που προσκρούει και στη συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία κίνησης και εγκατάστασης- αποτελεί πράξη παραίτησης από την εκ της λαϊκής κυριαρχίας εκπορευόμενη αρχή να δικάζονται οι πολίτες από τις δικαστικές αρχές του κράτους τους.

Επιπλέον είναι προφανές ότι η μεταφορά του κατηγορουμένου σε κράτος άλλο από αυτό του τόπου κατοικίας του οδηγεί τόσο σε μια σημαντικότερη δυσχέραση της υπεράσπισής του (αν μη τι άλλο λόγω δυσχερειών στη γλώσσα και στη γνώση του ποινικού συστήματος), αλλά και σε μια πλήρη αποστείρωση του δικαστικού μηχανισμού από την παρουσία του κοινού αισθήματος δικαίου. Με δεδομένο ότι το αίσθημα αυτό δεν λαμβάνει το ίδιο περιεχόμενο σε κάθε κράτος-μέλος και δεν εναρμονίζεται με νομοθετικές προβλέψεις, η αποστείρωση αυτή είναι πολλαπλάσια από αυτή που παράγει η κατάργηση του θεσμού των ενόρκων.

Ηδη υπάρχουν καταγγελίες ότι η απειλή έκδοσης στις ΗΠΑ (με την πρόσθετη απειλή της θανατικής ποινής) χρησιμοποιήθηκε ως μέσο εκβιασμού για την απόσπαση ομολογιών ή καταδόσεων. Ιδιαίτερος επικίνδυνος καθίσταται συνεπώς ο θεσμός της έκδοσης όταν το αιτόν κράτος δεν πληρεί τις εγγυήσεις ενός κράτος δικαίου. Είναι όμως γνωστό ότι σήμερα οι ΗΠΑ αποτελούν το κατ'έξοχην τρομοκρατικό κράτος που έχει αναιρέσει πλήρως τις δημοκρατικές εγγυήσεις των αλλοδαπών. Το Γκουαντανάμο αποτελεί μόνο την ακραία έκφραση αυτής της πραγματικότητας. Ηδη το νομοθετικό πλαίσιο του Patriot Act έχει καταλύσει κάθε δικαίωμα του ύποπτου για συμμετοχή σε τρομοκρατικές δραστηριότητες (όπως αυτές προσδιορίζονται κατά βούληση από τις διωκτικές αρχές).

Παραταύτα όχι μόνο βλέπουμε σήμερα την Ε.Ε. να αποδέχεται την υπογραφή συμφωνίας έκδοσης με τις ΗΠΑ, αλλά και να περιέχονται στη συμφωνία αυτή ρυθμίσεις που υπονομεύουν κάθε στοιχείο νομικού πολιτισμού (και τον Προεδρεύοντα του Συμβουλίου να επαίρεται για τη συμφωνία αυτή ...).

□□

Ειδικότερα:

□□

1) Στο άρθρο 13 προβλέπεται ότι όταν το αδίκημα τιμωρείται με θάνατο σύμφωνα με το δίκαιο του αιτούντος κράτους, αλλά όχι σύμφωνα και με το δίκαιο του κράτους αποδέκτη του αιτήματος, το κράτος-αποδέκτης **«μπορεί να προσφερθεί να εκδώσει τον εκζητούμενο υπό τον όρο ότι δεν θα του επιβληθεί θανατική ποινή, ή, αν για δικονομικούς λόγους το αιτούν κράτος δεν μπορεί να συμμορφωθεί με αυτό τον όρο, ότι και αν απαγγελθεί θανατική ποινή, δεν θα εκτελεστεί»**. Η ίδια διάταξη προσθέτει ότι **«αν το αιτούν κράτος δεν δεχτεί τους όρους, η αίτηση έκδοσης μπορεί να απορριφθεί»**. Με άλλα λόγια **αντί να απαγορεύεται πλήρως** η έκδοση όταν απειλείται η επιβολή θανατικής ποινής για το συγκεκριμένο αδίκημα (όπως αντιστοίχως προβλέπουν π.χ. οι Οδηγίες της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα δικαιώματα του ανθρώπου και την καταπολέμηση της τρομοκρατία 15.07.2002, κεφάλαιο XIII), η έκδοση ή μη επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια του κράτους μέλους της Ε.Ε. (και στη δυνατότητά του να αντέξει τις σχετικές πιέσεις από το αιτούν κράτος...). Μάλιστα η αναφορά στους δικονομικούς λόγους για τους οποίους η ρήτρα μη επιβολής της θανατικής ποινής δεν ισχύει αφορά τη νομοθεσία ορισμένων πολιτειών των ΗΠΑ, όπου η ποινική δίωξη του αδικήματος συνεπάγεται αυτόματα (!!!) τη δυνατότητα του αρμοδίου δικαστηρίου να επιβάλλει τη θανατική ποινή. Όταν ο Προεδρεύων του Συμβουλίου Υπουργών Πετσάλνικος ρωτήθηκε για τη διάταξη αυτή στη σχετική συζήτηση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (14-5-2003) επιβεβαίωσε πλήρως ότι η Συμφωνία αυτή εξασφαλίζει τη **δυνατότητα μόνο** των κρατών μελών της Ε.Ε. να αρνούνται την έκδοση και όχι **την υποχρέωσή τους να αρνούνται την έκδοση**.

2) Πουθενά στο κείμενο της σύμβασης δεν υπάρχει διάταξη που να απαγορεύει (ούτε καν να δίνει τη δυνατότητα στο κράτος μέλος της ΕΕ να θέτει όρους για την έκδοση) στις περιπτώσεις όπου:

(α) ο υπό έκδοση κινδυνεύει να υποβληθεί στο αιτόν κράτος σε βασανιστήρια ή απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία (βλ. Γκουαντανάμο)

(β) το αίτημα έκδοσης υποβλήθηκε με τον σκοπό να διωχθεί ο υπό έκδοση λόγω της φυλής, θρησκείας, εθνικότητας ή των πολιτικών πεποιθήσεών του ή υπάρχει κίνδυνος να χειροτερεύσει η νομική του θέση για τους λόγους αυτούς (όπως π.χ. συμβαίνει συνήθως με τους κατηγορούμενους για τρομοκρατικές δραστηριότητες-βλ. την περίπτωση του έλληνα φοιτητή στη Μ.Βρετανία).

(γ) υπάρχει κίνδυνος να καταπατηθούν οι δικονομικές εγγυήσεις για μια δίκαιη δίκη του υπό έκδοση στο αιτόν κράτος (όπως είναι βέβαιο ότι θα συμβεί ενόψη του Patriot Act)..

3) Έκδοση υπηκόων των κρατών μελών της ΕΕ: Πουθενά στη συμφωνία δεν προβλέπεται ότι απαγορεύεται η έκδοση ημεδαπών (ή έστω ότι υπάρχει ευχέρεια άρνησης για την έκδοση). Και αν ο «δικαιολογητικός» λόγος που υποτίθεται ότι στηρίζει τη διαδικασία επιβολής ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είναι η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, εδώ βάσει ποιου σκεπτικού (και ποιών εγγυήσεων) θα εκδίδονται οι ημεδαποί στις ΗΠΑ (βάσει της αντιτρομοκρατικής ολοκλήρωσης).

4) Παρότι κατ'αρχήν προβλέπεται η αρχή του διπλού αξιοποιίνου για τα αδικήματα που τιμωρούνται με ποινή ανώτερη του ενός έτους (που ολοένα και περισσότερο καθίσταται ανούσια, με δεδομένη την προσπάθεια εναρμόνισης των ποινικών νομοθεσιών σε διεθνές ή κοινοτικό επίπεδο) το συγκεκριμένο άρθρο προβλέπει εξαιρέσεις, καθώς α) «όταν εγκρίνεται η έκδοση για αδίκημα για το οποίο χωρεί έκδοση, η έκδοση ισχύει και για οποιοδήποτε άλλο αδίκημα

προσδιορίζεται στην αίτηση εφόσον το τελευταίο αυτό αδίκημα τιμωρείται με στερητική της ελευθερίας ποινή *ενός έτους ή λιγότερο*, εφόσον πληρούνται όλες οι άλλες απαιτήσεις οι σχετικές με την έκδοση» και β) επιτρέπεται η έκδοση ακόμη και αν το δίκαιο του κράτους αποδέκτη δεν προβλέπει την τιμωρία αδικήματος, εφόσον το αδίκημα αυτό τελέσθηκε εκτός της επικράτειάς του.
□ □

5) Η σύμβαση δεν περιέχει καμμία δυνατότητα του κράτους αποδέκτη να αρνηθεί τη μεταβίβαση πληροφοριών ιδιαίτερα ευαίσθητου χαρακτήρα □ στο αιτόν κράτος (πόσο μάλλον δεν απαγορεύει τη μεταβίβαση τέτοιων πληροφοριών όταν το αιτόν κράτος δεν πληρεί προδιαγραφές προστασίας προσωπικών δεδομένων). Είναι όμως γνωστό ότι οι ΗΠΑ δεν πληρούν καν τις προϋποθέσεις που θέτει η Οδηγία 95/46/EK για να χαρακτηρισθούν safe harbour ως προς τις πληροφορίες που αφορούν ευαίσθητα προσωπικά δεδομένα. Αντίθετα, σύμφωνα με τον Patriot Act παρέχεται η □ δυνατότητα στις ανακριτικές αρχές, στον Υπουργό Δικαιοσύνης, στον Υπουργό Οικονομικών και στον Υπουργό Εξωτερικών, να αίρουν το απόρρητο και να αποκτούν □ πρόσβαση σε κάθε είδους προσωπικά δεδομένα

Είναι προφανές ότι η αντιτρομοκρατική υστερία που καλλιεργείται από όλα τα δυτικοευρωπαϊκά κράτη και (προεξάρχοντως) τις ΗΠΑ διαμορφώνει μια κοινή συνείδηση εντονότερης συνεργασίας μεταξύ των κρατών για θέματα που αφορούν κυρίως το οργανωμένο έγκλημα και την τρομοκρατία. Παρατηρούμε όμως ότι η σύμβαση έκδοσης δεν περιορίζεται σε αυτά τα αδικήματα (με όλη την αοριστία που εμπεριέχουν κατά τον προσδιορισμό τους), αλλά καλύπτει το σύνολο της ποινικής νομοθεσίας. Καθίσταται συνεπώς φανερό ότι στο όνομα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας η σημαντικότερη παράπλευρη απώλεια είναι η πλήρης άρση των εγγυήσεων υπέρ του κατηγορουμένου και η κατάλυση δημοκρατικών κατακτήσεων αιώνων που αφορά όλους τους πολίτες (και όχι μόνο όσους τεθούν στο στόχαστρο των διωκτικών αρχών ως τρομοκράτες). Προφανής στόχος η κατατρομοκράτηση του συνόλου των πολιτών προκειμένου να επιβληθεί η πειθαρχία σε βάρος της ελευθερίας. Θεωρώ συνεπώς αναγκαία την έκδοση ψηφίσματος με το οποίο θα καλείται ο Υπουργός Δικαιοσύνης να μην υπογράψει την ως άνω σύμβαση έκδοσης.

Αθήνα, 2-6-2003

Δημήτρης Σαραφιανός